

PLACCAERT

ONS HEERE DES

CONINCKS

Verbiedende den uyt-voer vande Wolle ende Wolle-Garrens, ongeweven ende niet verwerckt, als mede dat de ongeschorenen Schaepen niet en sullen moghen uytgaen sedert den eersten Meert tot den eersten September, als op den last van der-tygh stuyvers voor jeder Schaep. Gegeven den 1. April 1699.

TOT RUREMONDE;
By **LENAERT OPEOVEN** Drucker, vanden Ed: Hove in Gelderlandt.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY

PHYSICS DEPARTMENT

1155 EAST 58TH STREET
CHICAGO, ILLINOIS 60637

UNIVERSITY OF CHICAGO

PHYSICS DEPARTMENT

CA R E L by der gratie Godes, Coninck van Castilien, van Leon, van Aragon, &c. Aen alle de ghene die dese sullen sien ofte hooren desen, Saluyt. Alsoe Wy tot conservatie ende subsistentie van onse goede Onderfa: ten, naervolgende de goede intentie vande Princen onse Predecessours, alle devoiren gedaen hebben ons in dese Landen te houden alle soorten van Manufacturen, namestli: ck van Wolle-Laecken ende andere Wolle-Manufacturen, ende dat Wy tot dien eynde noch hebben goetgevonden te maeken ende emaneren een nieuw Placcact van dese deser, om te verbieden de vrende Wolle-Manufacturen, soo dat het noedigh is sorghvuldighli: ck te bekennen den uyt-voet vande Wollen uyt dese Landen ten eynde van die te connen gebruycken tot de Inlandsche Manufacturen, hebben Wy (by advys van Onsen Raeden van Staten, Secreten ende Financien, ende ter delib: eratie van onsen seer-Lieven ende seer beminden goeden Broeder, Celsyn ende Neve MAXIMILIAEN EMANUEL door Godels genade, Hertogh van Opper ende Neder-Beyeren, ende van den Opper-Paltz Paltz Grave van den Rhyen, groot Schencker des H. Rijckx ende Keurvorst, Landt Grave van Leichtenbergh, Gouverneur van Onse Nederlanden) Groot loonrecht en te gestatueert, ghelijck Wy Ordonneren ende statueren by dese 't naervolgende.

I.

Eerst Wy hebben verboden ende gainterdiceert, verbieden ende interdicieren wel expresselijck by dese aen jeder een van wat Staet, qualiteyt ofte conditie hy mochte wesen, soo aen onse Onderdaenen als andere, handelende en frequenterende de Landen van onse Gehoorzaamheyt, voort-aen buyten de selve te transporteren ofte voren in enige andere lande of Steden niet weseude van onse Gehoorzaamheyt, enige Wollen, 't zy in groote ofte kleyne quantiteyt, rouw ende ongesponnen, nochte eenighe Gaerens gesponnen van de voorsz. Wollen, nochte oock de Ketenen daer van gemaect, ongewoven ende niet verwerckt, 't zy in Laecken, Sayen, ofte Wolle Stoffen oft andere van diergelijcke nature van Coopmanschappen, op pene van verbeurte van de voorschreven Vollen ende VVolle Gaerens, ende daer en boven van te vervallen in d'amen: de van dry hondert Ponden Artheis voor iedere ryls, ende in cas van insolventien, van gezeffelt ende gebann: t te werden buyten de plaetsen alwer de voorschreve contraventie soude wesen geschiedt, weder-roepende tot dien effekte alle onse voorgaenle Placcacten ende dispensacien waer by desen uytvoet soude wesen toe-ghelaten, son: ter hierinn: te begrypen de Sayette, gheverste Gaerens dienstigh tot de Fabrijeke van Tapyten, Ligaturen, Brocatellen ende andere diergelijcke Stoffen, die sullen noeg: en uyt-gaen op den last van 30. par cento van de Weerde.

II.

Ordeuerende daer en-boven dat niet alleenlijk de gene doende den voorsz. uyt-voer, maer oock alle de gene die wetens sullen hebben geholpen ende geassisteert aen diergelycke vercoopingen oft frauduleusen uyt-voer hun daer toe verleenende Wagens, Kerren, Peerden oft anderen middel van voiture ofte hunnen Persoon leydende, verborgende oft andersints favoriserende, sullen ghestraff worden by confiscatie ofte verbeurte ende verlies vande voorsz. Wollen ende Wolle-Gaerens, Peerden, Wagens, Kerren ende andere voitures, ende oock met diergelycke amēden lichaemelycke straffen by Bannissement oft andere correctie alsvooren, ofte alsulcke andere gelijk de Rechters naer de ghelegghentheyde van den cas sullen goet vinden, waer toe Wy de selve hebben geauthoriseert ende autoriseten midts desen.

III.

Ende om te voor comen aen d'arglisten van de gene die hun soudē vervoorden de voorsz. Wollen ofte Sayette-Gaerens uyt te voeren, seggende soo wanneer die ontdeckt zyn dat sy dierghelycke Coopmanschappen voeren in ene Stadt van onse Gehoorzaamheyt, Wy ordeneren dat alle de gene die eenighe Wollen ofte Wolle-Gaerens sullen willen coopen in eenighe Stadt ofte quartier om de selve te vervoeren niet gene an lere plaetse van onse Gehoorzaamheyt, schuldigh ende ghehouden sullen zyn aler te paecken de Coopmanschappen by hun ghekoche, te verclarē aen de VVeth van de Plaetse alwaer sy die sullen hebben ghekoche, het ghegewicht, qualiteyt ende soorte van alsulcke Coopmanschappen, mede de plaetse alwaer sy die willen vervoeren ofte dragen, met last van binnen vyfthien dagen oft an leren tijdt doer onse Officiers ende VVetten te stellen, over te brengen eene precise certificatie vande wetten vande plaetse alwaer sy sullen hebben geseft te willen vervoeren ofte draghen de voorsz. Coopmanschappen, dat sy 't selve hebben volbracht, ende die selve Coopmanschappen aldaer hebben vercocht aen Persoonen hungen rinde metten stiel van Gaerens ofte VVolle te verwercken, op pene van jeder reyse te vervallen in gelycke arrēde al- of sy waren overtuyght ende verwonnen de voorsz. Coopmanschappen gelēden ofte uyt-glevoert te hebben tuyten ende Landen.

IV.

Wel verstaenle nochtans dat, om te voorkomen aende moyelijckheyt ende rusie, de welke den voorsz. last soude by brengen aen de ordinariſſe op-coopers van Wolle ofte Wolle-Gaerens ten Plattē Lande, ende deselve brengende binnen de voorsz. Steden, dat het aen selve sal geneegh wesen en s over te brengen eene certificatie ter plaetse alwaer sy ordinariſſe Wollen ende wolle-Gaerens vercoopen, dat sy zyn ordinariſſe vercoopers, lieden niet een n niet suspect van te doen eenige dier-

diergelycke Frauduleusen uytvoer, ende in gevalle sy souden bevonden worden de
voorsz. certificatie directelijck ofte indirectelijck misbruyckte hebben, van te ver-
vallen in het dobbel vande voorsz. Amenden, Correctie, Geestelinge ende Bannisse-
ment, ingevalle die abusen ende bedroghmenighvuldigh souden wesen.

V.

Ende om des te gheveuelijcker te voor-comen de voorsz. frauden, Wy hebben
verboden ende verbieden mits desen aen een jeder van wat qualiteyt hy zy, de voer-
schreve Wolle -Gaerens te packen, om die van d' eene plaetse te verdraeghen
ofte vervoeren naer d' andere, al is 't van Onse ghehoorsaemheyt, ten waere in
Tonnen, Coffers, Manden, Baelen, Sacken of andere Packen appart ende sepa-
raet, op de welcke van buyten in groote letteren sullen geschreven zyn dese woer-
den, *Wolle* ofte *Wolle-gaerens*, sonder die te mogen mengen met andere Coopman-
schappen, die alzulcken opschrift niet en sullen hebben, alles op de voorschreve pen-
nen ende amenden, ende van te verbeuren d' andere Coopmanschappen die souden
gepackt zyn mette voorsz. Wolle ende wolle-gaerens, ende niet op hebben het
voorschreven geschrift.

V I.

Ende om des te beter te beletten den voorschreven Frauduleusen uytvoer, wy
verclaren dat de voorschreve Wollen ende Wolle-gaerens zyn verbeurt van den stont
dat de selve sullen zyn buyten de leste Stadt van onse ghehoorsaemheyt, sonder dat
het noodig sal wesen te wachten dat die souden zyn uyt-gevoert ofte gedragen buy-
ten onse Landen, ende sonder noodigh te zyn andere streuve te doen, als de ghene
hier boven verhaelt, gelijk oock de selve verbeurte sal wesen, ingevalle de voer-
schreve Wollen ende Wolle-gaerens souden ghelaeden zyn op Peerden, Waeghens,
Schepen, Kerren, oft andertints om uyt te gaen buyten onse Landen, hoewel die
niet en souden zyn buyten de paelen der selver.

V II.

Bevelende ende ordonnerende daer en boven aen d' Officiern ende Wetten der
voorsz. leste Steden, oock aen alle onse Commissien van onse leste Comptoiren ende
Officiern van D. r. p. n., nauwe toetsicht te nemen op den uytvoer vande voer-
schreve Wollen ende wolle-gaerens, ghelijck wy van ghelijcken aende Wetten van alle
onse Steden te laten aen te stellen oft committeren eenighe Persoenen om toetsicht te
nemen tegens den voorsz. Frauduleusen uytvoer, ende aen de selve toe te vuer-
gen den Loandie sy souden goet vinden.

V III.

De Wollen die uyt onse beslotene Steden sullen gebruycken werden by onse ender-
saeten woulen den platten Lande, om aldaer gesponnen ofte verweert te werden
in Causses en ander. Wolle sal rijcke, en sullen maer moge bygebruycken werden

in cleyne quantiteyt, onder cautie te laeten onder d'Officieren van onse Comptoi-
ren ofte vande Wethouderen vande beslotene Steden daer die sullen uyt-ghedraghen
worden, van in te brengen certificaet van de VVeth van hunne woon-plaetsen, dat
zy hun effectivelijck bemoeien met Wolle te spinnen, Caussens te maecken oft an-
dere Wolle-Manufacturen te fabricqueren, gelijk oock van in te brengen certifica-
tie van den Coopman woonende in eene van onse beslotene Steden bevelticht onder
eedt, dat sy hun Wolle-gaetens, Caussens oft andere Wolle-Manufacturen hem
sullen hebben geleverd, aler dat sy sullen worden onlast van hunne cautie ende mo-
gen uyt-dragen nieuwe provisie van VVolle, waer van d'Officieren van onse voorsz
Comptoirs sullen moeten houden precies ende separaet Register, sonder daer van
eenigen loon ofte herkentenisse te mogen eyschen ofte ontfangen, op pene van daer
over arbitrairlijck gestraft te worden, bevelende onse Fiscalen daer op neerstelijck
te advigileren.

IX.

Verclarende daerenboven onse intentie te wesen, dat niemant van wat conditie
ofte qualiteyt hy zy Spinner, Wolle-wever, nochte eenige andere hun bemoeye-
de met diergelycken oft anderen stiel, nu voortaan voor hem ofte voor een ander
en sal vermogen te soecken, visiteren, handelen, coopen ofte vercoopen, doen coo-
pen ofte verdingen in eeniger manieren, eenige Wollen ofte Wolle-Gaetens in her-
bergen, huysen, Dorpen, oft andere besondere plaetsen, maer eenighlyck op de
vry publicque geprivilegieerde Merckten ende van oudts geordonnert binnen de
Steden ende Dorpen van de Landen van herrewaerts-over, hebbende Stapels ofte pu-
blicque Merckten, op dagen ende uren daer-toe gestelt, op de pene als-boven

X.

Sels by aldien de gene exerceeren de voorsz. Hantwercken, oft daer-inne doende
negotie door hunne Facteurs, Knecht oft Agenten doen coopen gelijk wy hun per-
mittent te coopen op de geprivilegieerde Merckten en te ghewoonelycke uren, de sel-
ve Facteurs, Diemers ofte Agenten sullen schuldigh ende gehouden zyn te verclaren
ende aan den Officier ofte Weth van de Plaetsen over te geven de Naemen vande gene
voor de welcke zy sullen hebben gekocht de voorsz. soort van Wolle ende Wolle-
Gaetens, ende des verlocht zynde sullen schuldigh ende gehouden zyn Borge te stel-
len, van binnen dry maenden naer date vanden voorsz. Coop, Attestatie te bren-
gen, dat de voorsz. Wollen ende Wolle-Gaetens zyn gheleverd aen hunne voorsz.
Meesters ende door de selve in't werck geleght, op de pene als vooren.

XI.

Ordonnende, voorts dat alle Herbergiers, Taverniers ende andere van wat qua-
liteit ofte conditie die soude wesen, die bevonden sullen worden gesoliciteert ge-
middeit, bevonders, ofte hun bemoeyt te hebben met alsulck vercoopinge ofte
Incoop

Inkoop van de voorfz. Wollen ofte Gaerens oft andersints gedaen hebben teghens de-
setegenwoordighe Ordonnantie, sullen vervallen inde amende van twee hondert gul-
dens.

XII.

Die voorfz. penen ende amenden gestelt op ieder point van de voorfz. contraven-
tie, te verdeylen in twee deelen, het eene tot behoef vanden Aenbrenger, ende het
ander tot behoef vanden Officier doende d'executie.

XIII.

Tot welke penen, mulcten ende amenden wy willen dat sommielijck ende
sonder forme van Proces sal worden geprocedeect voor den Rechter Ordinair vande
Plaetsen, si o tegens Militaire als andere, de naekte waerheyt van het feyt ontdeekt
zynde, ende tot de veldoeninghe vande voorfz. penen ende amenden, sal het ver-
volgh, ende executie tegens d'Overtreders mogh. ngheschieden door de Dienaeren
vande Plaetsen ende Ordinaire Justitie, alwaer de voorfz. Overtreders oft die verbo-
den Coopmanschappen sullen worden bevonden.

XIV

Statuerende ende Ordonnerende daer. nboven, dat, hoewel d'Overtreders op het
feyt niet en worden bevonden, nochte hunne Coopmanschappen beslaghen ofte ge-
arresteert, maer in stilte soud. n zyn ontkomen, dat de selve daerom niet min. n en
sullen worden gestraft, maer willen ende begeeren, dat d'Officiers van d'Officien
hun sullen mogh. n calengieren, beschuldighen ende vervolgh. n by personele actien
voor hunne overtredinghe over de penen, mulcten ende amenden van dit ons tegen-
woordigh Placcaert, hun doende betaelen in plaetse vande Wollen ofte wolle-garens
den prys ofte weerde der selver, boven d'an. n lere amenden ende straffen, mits 't sel-
ve geschiedende binnen een Jaer naer de begaene overtredinge.

XV

Ende sullen de voorfz. Officiers mogen openen de Packen, Tonnen ende Sacken
ter plaetse daer de laedinge geschiedt vande selve Packen, om te sien t'gene daer inne
soud. n mogen we. n gesloten by soovette noch. nans, datter zy eenige voergaende in-
formatie ofte wettighe suspicie, ende an. n lersints niet open. n van costen, schaeden,
ende interesten.

XVI.

Ordonnerende ende bevelen te aen alle Officiers vande r. n spectieve Steden ende
Dorpen, jaertijckx te maecten een. n lyste van alle Schaeppen ende Lammers in hun
district ofte Dorpen, om te weten wat quantiteyt Wolle daer van soude comen, op
pen. n van by jeder Officier te verbeuren de boete van hondert guldens, t'elcken rey-
se als hy sal gebleven zyn in getre. nke.

XVII.

Dat alle d'Eyg. ners van diergelijcke Wollen sullen schuldigh ende gehouden sijn
de selve in Rocken ofte Vliesen ongewassen ende ongecaert te brengen inde besloete

ne Steden, om aldaer publickelyk vercocht te worden ter plaetsen by de respective Wetten daer toe te deligneren, op pene van ses guldens, voor jeden Rock ofte Vlies.

XVIII.

Dat insgelijckx inde beslozene Steden ten selven effekte sullen gebrocht worden alle soorten van Wolle ten Piatten-lande ofte onbeslozene Steden gheplot wordende, op pene van vyftigh guldens voor elke contraventie.

XIX.

Dat oock d'ongefchooren Schaepen uyt dese Landen niet en sullen worden geleyt t'sedert den eersten Meert tot den eersten September, als op den laft van dertig stuyvers voor ieder schaep te betalen in het uytgaan ten Comptoire van Syne Majesteydt.

XX.

Dat d'Op-koopers van Wolle houdende Magazyn op vry Merckten niet en sullen mogen coopen eenigerleye Wolle voor de twaelf uren, op dat de Fabrikanten van dier alvoore souden connen hebben hunnen keus ende gericht.

Ontbieden daer-omme ende bevelen aen onse seet-lieve ende getrouwe die Hooft President ende Luyden van onsen Privéen ende ghroten Raeden, Cancellier ende Luyden van onsen Raede van Brabant, Gouverneur, President ende Luyden van onsen Raede van Luxemborgh, Gouverneur, Cancellier ende Luyden van onsen Raede in Gelderland, President ende Luyden van onsen Raede in Vlaenderen, Groot Baillieu van Henegauwe ende Luyden van onsen Raede Ordinaris tot Bergen, Gouverneur, President ende Luyden van onsen Raede tot Namen, Schauteth tot Mechelen, ende aen alle onse Justicieren, Officieren ende Onderstaeten wien dit raecken sal, ende een jeder van hun in't besonder, ende seo hem dit raecken ende aengaan sal, dat sy dese onse Ordonnantie van steden aen ende sonder uyttitel doen publiceren in de forme ende op de gewoonelijcke plaetsen, procederen ende doen procederen tegens d'Overtreders ende ongehoersaeme by d'executie vande penen ende amenden hier vooren vermeld, sonder verdragh, gunste ofte dissimulatie; van des te doen ende datter aen cleeft geveyn Wy hun volle macht, authenticyete ende sonderlinge bevel, ontbieden ende bevelen aen allen ende een-ighelijcken, dat sy dit doen le hun verstaen ende neerstelick ghehoersaemen: **WANT ONS ALSOO GELIEFT.** Ghegeven in onse Stadt van Brussel den eersten Aprilis in't jaer ons Heeren 1699. ende van onse Rycken het vier en dertighsten Was gepublicert, Oxvi. Neke waer's stont geschreven, *By den Conck in syner Raed. Ondertec' ende J. L. d'Om.* Ende was gesegelt met den grooten Segel van Syne Majesteyt in suod. d. n. wassche uythangende in dubbelen steerte van parckemant.

BY DEN CONINCK.

ZYnde tot onse kennisse ghecomen, dat eenige souden in twijffelinghe stellen, oft de Baracans, Grovegrynen, Camelotten, Tresforten, souden begrepen zyn in het Placcaert vanden 1. van dese Maendt, by het welcke Wy hebben verboden den in-voer ende inbrengen vande vremde Manufacturen van Wolle, Wy om alle disputen te beletten, ende om aen onse goede Onderdaenen cuse intentie te kennen te geven, hebben verclaert, ghelijck Wy verclaren by dese, dat alle de vremde Stoffen, ghemeynelijck genoemt, Baracans, Grovegrynen, Camelotten, Tresforten, ende diergheleijcke witte, gevefde, ghefabriceert van Wolle, Sayette, Geyten-haer, Turcks-gaeren, ghemengelt ofte niet gemengelt met seyde, zyn begrepen in allen het gene geteguleert ende gereguleert is by het voorsz. Placcaert, raeckende de vremde Laekens ende andere Fijns, riken ende Stoffen van Wolle, Ordennerende aen alle onse Justicierien, Officierien ende Ouderfaeten, dat sy hun voegen ende conformeren volgens dese. Gedacn tot Brussel den 8. April 1699. Was geparapheert *Cox vs.* ende Ondersteekent *P. I. de Clais.*

ADVERTENTIE DOOR LAST VANDEN HOVE.

Alsoo inden XLIX. artikel van het Nederduyts Placcaert vanden 1. April 1699. raeckende de vremde Laeckens ende Hands-swercken van Wolle, by abnys eene onniste geschiedt is, soo is den selven Artikel van woords tot woords geheelijck ende soo als hy moest verstaen ende onderhouden worden, hier ondergestelt.

XLIX.

Dat de Carsfeyen maet en sullen worden gebreedt van dry vierendeelen tot dry en half vierendeelen, ende van dry en half vierendeelen tot een elle, ende de gene breedt een elle, een half vierendeel.

TOT RUREMONDE, By LEONAEERT OEROVEN.